

НАСТАВНО – УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

**Извештај комисије за оцену и одбрану Докторског уметничког пројекта
Поетика сећања у медију графике – истраживања у техници дрвореза,
кандидата мр. Слободана Радојковића**

Наставно-уметничко веће Факултета ликовних уметности у Београду је донело одлуку о формирању комисије за оцену и одбрану Докторског уметничког пројекта кандидата, мр. Слободана Радојковића *Поетика сећања у медију графике – истраживања у техници дрвореза*, у саставу:

1. Ред.проф.мр Биљана Вуковић, ментор
2. Ванр.проф.др Александар Младеновић, председник
3. Ред.проф.др Бранко Раковић
4. Доц.др Владимир Милановић
5. Ред.проф.мр Мирослав Живковић

Комисија Наставно-уметничком већу ФЛУ подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Слободан Радојковић

Рођен 19. јуна 1967. године у Нишу. Завршио Уметничку школу „Ђорђе Крстић“ у Нишу 1986. године. Дипломирао на графичком одсеку Факултета ликовних уметности у Скопљу 1992. године у класи професора Костадина Танчева. Постдипломске студије графике завршио на Факултету ликовних уметности у Београду 1996. године у класи професора Велизара Крстића. Докторске уметничке студије на Факултету ликовних уметности Универзитета уметности у Београду уписао школске 2011/2012. године, код ментора професорке Биљане Вуковић.

Члан УЛУС-а од 1993. године и један од оснивача Нишког графичког круга 1994. године. Од 1994. до 2015. године био је члан колектива Галерије савремене ликовне уметности Ниш у звању вишег кустоса, задуженог за издаваштво и дизајн галеријских издања. Године 2006. покренуо оснивање Графичке радионице у Сићеву и до 2014. године руководио њеним радом и организацијом. Од марта 2015. године запослен на Факултету уметности у Нишу, на Департману за ликовне уметности у звању ванредног професора за предмет Графика.

САМОСТАЛНЕ ИЗЛОЖБЕ У ЗЕМЉИ

1994. Ниш, Галерија СЛУ, Салон 77, цртежи и графике,
Пирот, Градска галерија, цртежи и графике

1995. Приштина, Галерија Покрајинског културног центра, цртежи и графике
1996. Београд, Галерија ФЛУ, цртежи и графике,
Ниш, Галерија СЛУ, Салон 77, цртежи и графике
1998. Нови Сад, Мали ликовни салон Културног центра, гвашеви и акварели
2010. Београд, Галерија Графички колектив, графике
2011. Ниш, Галерија Арт 55, графике
2013. Прокупље, Галерија „Божа Илић“, цртежи и графике
2014. Београд, Продајна галерија Београд, графике
Београд, Галерија ФЛУ, графике и објекти – Докторски уметнички пројекат
2016. Кикинда, Културни центар, графике
Ниш, Галерија СЛУ, Салон 77, графике

САМОСТАЛНЕ ИЗЛОЖБЕ ВАН ЗЕМЉЕ

1997. Софија, Бугарска, Галерија „Макта“, гвашеви
2012. Хјустон, САД, University of Houston Clear Lake Art Gallery, графике
2013. Бања Лука, Република Српска, Галерија УДАС, графике
2015. Николе, Канада, La Maison et atelier Rodolphe-Duguaу, графике

У истом периоду учествовао на више од две стотине колективних изложби у земљи и иностранству. Избор значајнијих учешћа: Београд, Скопље, Лесковац, Кикинда, Крагујевац, Харков, Софија, Ужице, Велико Трново, Зрењанин, Пловдив, Шабац, Буенос Ајрес, Смедерево, Панчево, Токио, Солун, Праг, Варна, Велес, Кочи, Мјанмар, Орхус, Фалун, Подгорица, Париз, Греншен, Свонси, Ниш, Александрија, Гуанлан, Труа Ривиер, Брисел, Шамплеин, Оахака, Лом...

СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА И УЧЕШЋА НА СИМПОЗИЈУМИМА

2003. Праг, Чешка Република, Савремена српска графика – Дани српске културе у Прагу,
Културни центар Новодворска
2004. Боровец, Бугарска, II Балкански графички симпозијум „Графичка искуства и технологије“, *Графички центар Самоков* (са проф. Велизаром Крстићем)

2010. Орхус, Данска, Графички симпозијум „Књига – Bogen“, *Århus Kunstakademi*
2012. Хјустон, САД, University of Houston Clear Lake (са проф. Биљаном Вуковић)

Од 1995. до 2015. учествовао у раду дванаест графичких и сликарских колонија у земљи и иностранству (Гамзиград, Велико Трново, Поганово, Сићево, Панчево, Смедерево, Студеница, Власина, Сомбор, Београд, Нови Пазар).

Добитник награда: 2000. Ниш, Награда „Мали печат НГК“ на VII Изложби мале графике НГК; 2014. Београд, I Награда на 8. Ех-Уи конкурс за графику, Национална галерија Београд.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Изложба докторског уметничког пројекта *Поетика сећања у медију графике – истраживања у техници дрвореза* реализована је од 15. до 24. октобра 2014. године у Галерији Факултета ликовних уметности у Београду. Докторски пројекат се састоји из две целине, изложбе графика и писаног теоретског рада који објашњава и прати изложбу.

Изложбу је чинило четрнаест графичких листова у две димензије (100x70 cm и 80x60 cm), две фиоке (51x70x5 cm и 50x28x5 cm) на којима је интервенисано цртежом и у које су инкорпориране луле из породичне колекције. Као засебан сегмент представљено је петнаест дрвених плочица идентичних димензија (20x15 cm) третираних истовремено као матрица и сликани објекат.

Приказ изложбе Докторског пројекта заокружен је у VI поглављу писаног рада. Богато илустрованим фотографијама саме поставке у простору галерије, кандидат представља целину изложбе, а потом даје детаљну анализу неколико изложених дела осветљавајући их са тематско-поетске, ликовно-естетске као и практично-техничке стране.

Писани рад одликује добро избалансиран однос теоријског и уметничко-поетског приступа. Текст Докторског рада чији је обим стотину двадесет страна богато је илустрован. Рад је подељен на десет поглавља (Увод, Поетички оквир, Тематска разматрања, Докторски уметнички пројекат, Методолошка разматрања, Изложба Докторског пројекта, Закључак, Литература, Вебографија, Биографија кандидата).

У апстрактну Слободан Радојковић као примарне моменте свог актуелног стваралаштва истиче појмове *сећање и дрворез*. Сећање као људско-психолошка димензија истиче интимистички приступ у стваралаштву. Као основни покретачки принцип оно осликава „тренутке који су повезани са протеклим временом, проживљеним данима, моментима емотивне испуњености и егзалтације. У ширем смислу, предмет овог истраживања су уметникова исповест и прокламовање личног у уметничком простору. Значајан је широко заступљен равноправан третман елемената луле и чешља.

Успостављање различитих композиционих односа између ова два елемента открива својеврсни дијалог мушког и женског, опорог и префињеног, заправо, два пола природне целине“.

Опредељеност за дрворез као најстарију графичку технику, логичан је и у складу је са карактером поетике. Аутор наглашава уметничке вредности ове традиционалне технике, њене могућности као средства изражавања, лепоте дрвета као природног материјала и њену способност директног упијања и транспоновања емоција. Опрељење за традиционалну графичку технику објашњава њеном несумњивом виталношћу, слојевитошћу у поступку и свежином у изразу. Такође, истиче чињеницу да техника дрвореза доживљава поновни успон и несумњиву популарност међу уметницима а да је доживљај квалитета који нуди у светлу нових уметничких тенденција чини актуелнијом него икада. Теоретским разматрањем естетских ставова и практичним истраживањем у оквиру техничко-технолошких могућности, он настоји да допринесе реafirмацији графичке технике дрвореза.

Кључне речи уметничког пројекта *Поетика сећања у медију графике* су: графика, мирис дрвета, дрворез, сећање, отац, мајка, лула, чешаљ, графички лист.

Уводни део се састоји из две целине: *Појмовно одређење* и *Поље и структура истраживања*. У њима су дефинисани тематски оквири Поетике сећања и њеног односа према графичкој техници дрвореза. Аутор каже: ”У овом уметничком пројекту бавим се двама категоријама: *сећањем* и *дрворезом*. Категорија сећања покреће емотивну и психолошку страну израза. На њој се заснива тематски оквир целокупне уметничке активности којој сам посвећен. Категорија дрвореза тиче се избора средстава и начина изражавања. Односи се на графику и њене техничко-технолошке аспекте. Она се такође тиче и карактеристичних искустава у раду са дрветом“.

Друго поглавље *Поетички оквир*, осветљава појам сећања у општем смислу као и његове улоге у властитом стваралачком поступку. Након тога, у потпоглављу *Ранија интересовања*, предочена је генеза стваралаштва са нагласком на цртеж. Аутор каже: „С

обзиром на то да је цртеж основа мојег израза и да њиме на непосредан начин исказујем емотивно стање и доживљај, интересовање за мотив или драматику тренутка, сматрам га еквивалентом опстанка као креативног бића. Од цртежа све почиње, он је суштинско средство моје уметничке активности и најфинија нит која твори графичке листове, слике и објекте. Његове изражајне могућности и енергија цртачког поступка изузетне су“.

У делу *Дрворез – почеци истраживања*, као иницијални моменат који је покренуо његова интересовања за технику класичног дрвореза, Радојковић наводи и описује сусрет са уметницом Ејприл Волмер у Графичкој радионици у Сићеву, 2008. године. Ова америчка уметница бави се Мокуханга (*токи-дрво, hanga-графика*) дрворезом и ту класичну јапанску верзију дрвореза практично је приказала. Непосредни контакт са традиционалним алатима, ножевима за резање, поступком штампања пигментима, бојом на воденој основи наношеним четкама на дрворезну матрицу, као и специфично ручно израђеним папирима и алатом за ручно отискивање, изазвали су одушевљење техником и покренули Радојковићево истраживање у дрворезу. Писаним радом, он одлично појашњава и фотографијама илуструје поступак свих фаза Мокуханга дрвореза.

Значајан позитиван помак у приступу дрворезу кандидат је начинио током студијског боравка на Академији уметности у Орхусу (*Jutland Art Academy, Århus*) у Данској. Такође, сазнање о могућностима рада са природним и нешкодљивим графичким материјалима и свест о еколошкој димензији веома присутној у земљама западне хемисфере, додатно га је подстакло на посвећивање дрворезу као примарној техници изражавања. На основу упознавања са јапанском класичном приступом и искуствима са западним схватањем ове технике, аутор је формирао поетичке и технолошке одреднице властитог приступа дрворезу.

У поглављу *Тематска разматрања* дата су два подпоглавља: *Дрворез – историјски осврт* (Откриће папира, Традиционални дрворез Истока, Дрворез у уметности Европе, Техника дрвореза данас) и *Различити технички приступи*. Детаљно обрађујући ове наслове и уз богате илустрације, аутор приказује историјски развој дрвореза а затим даје приказ технике дрвореза данас. Обухватајући период од осамдесетих година XX века, на

америчком континенту, означеног као „оживљавање и иновација“ (*Revival and Innovation*), Френк Стела (Frank Stella), Сол Ле Вит (Sol LeWitt), Керин Кунк (Karen Kunc), Том Веселман (Tom Wesselmann), Џенифер Бартлет (Jennifer Bartlett), Џим Дин (Jim Dine), Ричард Дибенкорн (Richard Diebenkorn), Радојковић истиче ново тумачење дрвореза, смели искорак у ванстандардни формат, нове индустријске дрвене подлоге као и могућност штампања на великим пресама. Захваљујући наведеним иновацијама, велико интересовање за технику дрвореза деценијама бележи континуирани позитиван тренд.

Дрворез данас карактерише и повезивање са дигиталном штампом. Њихово преплитање огледа се у непосредном комбиновању у поступку штампе као и коришћењу дигиталне технике и ласера за прецизно резање мотива на дреној подлози.

У оквиру овог поглавља, Радојковић представља књигу Ејприл Волмер, Јапански дрворез - графичка радионица (*Japanese Woodblock/Print Workshop*), издате августа, 2015. године, својеврсни водич кроз историјат древне технике, начине израде дрвене форме, рецептуре и техничке могућности. Ова књига садржи референтне изворе информација које се тичу Мокуханга технике, промовише све вредности дрвореза и пропагира његово ревитализовање. Занимљиво је да се на корицама књиге репродукован дрворез „Зове“ који је Волмерова урадила у Сићеву, 2008. године а приказане су и фотографије уметнице у Сићеву како реже поменути дрворез.

У подпоглављу *Различити технички приступи*, Радојковић истиче и значајну улогу коју је у новом дефинисању технике дрвореза имао Нови немачки експресионизам (*Neo Wilde*). Посебно је анализиран рад немачког уметника Георга Базелица (Georg Baselitz), који ће значајно обележити узлет и афирмацију ове технике.

Четврто поглавље је *Докторски уметнички пројекат*. У подпоглављу *Лична поетика у техници дрвореза*, аутор искрено износи своје преокупације, интересовање за дрворез и властита искуства. Међусобни однос појмова *шта* жели да каже и *како* да то изведе у графичкој техници дрвореза – део је основе ових теоријских разматрања. Аутор каже: „Сведен, међусобно зависан однос *мушког* и *женског* симбола, *луле* и *чешља*,

чиниће основну нит циклуса. Он третира емоције, афинитете и позитивне животне моменте. Уметнички пројекат *Поетика сећања у медију графике* уобличио је доживљене и запамћене тренутке, меморабилије једног животног периода. Проистекао је из бележења за мене важних догађаја током неколико година. Временом, сама идеја је прерасла у откривање ликовно читљивих елемената, њихову интерпретацију, тумачење и настојање да се уклопе у претходно. Све наведено представљало је узбудљив стваралачки процес са често непредвидивим исходом“.

Методолошка разматрања обухватају:

1. Процес стварања
2. Методе у непосредној реализацији
3. Фазе у непосредној реализацији (припрема дрвета и рад са алатом, припрема радног простора и неопходног потрошног материјала, радње са графичким папиром као носиоцем отиснутог садржаја, припрема ваљака и графичке боје, отискивање) и
4. Експеримент

У методолошким разматрањима кандидат детаљно, сликовито и прецизно објашњава све фазе реализације својих дрвореза уз фотографије из атељеа, пратећи конкретно настанак једне графике од припреме материјала, алата, резања до штампе финалног отиска. Уводећи нас тако на визуелан и документован начин у свој атеље, уметник нам приближава себи својствен стваралачки поступак на најбољи могући начин.

У поглављу *Експеримент*, кандидат нас упознаје са једним од важних елемената пројекта. Заправо идејом да, поред деловања у сфери дрвореза, паралелно започне експериментисање и са објектима и материјалом који се у поетичком смислу могу повезати са дрворезом. Реч је о експерименту који отвара простор за други медиј, сликани објекат. Иако спорадично повезаним са техником дрвореза, радовима под називом „Поетика сећања/фиока 4“ и „Поетика сећања/фиока 3“ тематски и визуелно је начињен искорак ка *опипљивој представи* фигуралних елемената. Успостављене додирне тачке са проседеом у уметности Марсела Дишана (Marcel Duchamp) и занимање за предмете са претходним употребним значајем или приступом Курта Швитерса (Kurt Schwitters) и

његовим специфичним асамблажима и инкорпорирањем текста у штампани садржај, само су назнаке смелијег интерпретирања идеје у оквиру јасних координата самог пројекта.

Такође, свест о аутентичном свету и *чудесно богатим складиштима Леонида Шејке* представљаће потврду специфичне енергије малих, личних предмета. У психолошком смислу, поетички дискурс Шејкине уметности представљао је важну упоришну тачку у начињеном проширењу изражајних средстава. Поставка чија је намера да се дрворез комбинује са сликом и објектом, тако бива заокружена. Свест о томе да тренутак у којем живимо и стварамо брише јасне границе између медија, нагнала је Радојковића да своје схватање једне традиционалне ликовне технике интерпретира опојном и сентименталном мешавином градивних елемената.

Шесто поглавље *Изложба Докторског пројекта* обухвата: Приказ поставке, Анализу неколико дела и Списак изложених дела.

У првом сегменту је дат детаљни приказ изложбе Докторског уметничког пројекта „Поетика сећања у медију графике – Истраживање у медију дрвореза“. Фотографије документују концепцију поставке, међусобни однос и комуникацију изложених дела, а затим следи анализа неколико изложених графика: *Pettinatura/чешаљ за јесен*, *Мали чешаљ*, *Пегава лула*, *Лула и чешаљ*, *Велики прамен*. Ове анализе су изузетно занимљиве јер у њима кандидат детаљно осветљава подстицајни моменат за настанак сваког појединачног рада, динамику и специфичности реализације, расположење, интензитет доживљаја мотива, цртачки искорак, финоћу завршне обраде, коначно, *атмосферу повишене температуре, помешане са карактеристичним мирисом ароматичног дима и сагорелог дувана*.

У седмом поглављу *Закључак*, кандидат Слободан Радојковић резимира искуства и ставове које је спознао током рада на овом Докторском уметничком пројекту. Он каже: „Аутономија простора у којем сам се кретао тичала се сфере искуственог и емотивног. У случају истраживачког рада на пројекту *Поетика сећања у медију графике* синтетисане су специфичности поетике и проседеа које негујем. Тражени склад обележен је уверењем да

одређени интимизам у изразу никако не представља депласирану категорију. Напротив, снажног сам уверења да он, у мањој или већој мери, чини важан сегмент сваке поетике. Такође, израз близак класичном у најширем смислу, увек може садржавати актуелност, ма када и како се појавио и манифестовао“.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА

Докторски уметнички пројекат *Поетика сећања у медију графике – истраживања у техници дрвореза*, кандидата Собојана Радојковића успешан је пример повезивања теоријске мисли и практичног уметничког рада. Међусобни однос ова два аспекта подразумевао је паралелно истраживање, кроз разраду идеје и њену практичну реализацију у атељу. Спроведено континуирано настојање да се што свеобухватније сагледају перспективе дубоко личног израза и једне традиционалне технике, резултирало је особеним тумачењем дрвореза и сталним експериментисањем са различитим материјалима. Употреба често и атипичног дрвета као дрворезне подлоге, карактеристичним начином резања и интензивним линијским ткањем, грађењем јасних бојених односа и површина са густим цртежом као и поигравање преклопима, одредиће визуелни карактер читавог циклуса. Поред наведеног, отискивање на најразличитијем графичком папиру, од уобичајеног ручно израђеног до табака универзалног папира веће граматуре, говори о жељи кандидата да технику дрвореза доживи и афирмише у њеном пуном смислу.

Такође, пледирање за сасвим лична интересовања у данашњем тренутку глобалне информисаности, нагласиће теоријски сегмент овог уметничког пројекта кроз искрен и ненаметљив али снажан и недвосмислен став. Ништа мање значајна је свест о еколошком значају новог приступа једној класичној графичкој техници а у складу са савременим светским стандардима. Како наша средина значај употребе нешкодљивих графичких материјала још не препознаје у пуној мери, разматрање могућности за његово увођење у нашу актуелну праксу, представља наговештај Радојковићевог будућег ангажовања.

Докторски уметнички пројекат *Поетика сећања у медију графике – истраживања у техници дрвореза*, кандидата мр. Слободана Радојковића, испуњава све критеријуме највишег образовног нивоа у области уметности и представља остварење релевантно у савременој уметности.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија сматра да је Докторски уметнички пројекат *Поетика сећања у медију графике – истраживања у техници дрвореза*, кандидата мр.Слободана Радојковића добар пример студиозног и посвећеног приступа реализацији Докторског уметничког пројекта и да остварени резултати представљају допринос целокупној култури и уметности. На основу изложеног, чланови комисије предлажу Наставно уметничком већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати овај извештај и проследи га Сенату Универзитета уметности на даље усвајање и покретање процедуре за јавну одбрану.

Чланови комисије за оцену и одбрану Докторског уметничког пројекта

Мр Биљана Вуковић, ред.проф. Факултета ликовних уметности у Београду, ментор

Др Александар Младеновић, ванр.проф. Факултета ликовних уметности у Београду,
председник

Др Бранко Раковић, ред.проф. Факултета ликовних уметности у Београду

Др Владимир Милановић, доц. Факултета ликовних уметности у Београду

Мр Мирослав Живковић, ред.проф. Факултета уметности у Нишу
